

Комисија за хартије од вриједности Републике Српске, на сједници од 19. јуна 2012. године, донијела је

ПРАВИЛНИК

О ПОСЛОВАЊУ БЕРЗАНСКИХ ПОСРЕДНИКА

I - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником утврђује се начин пословања берзанских посредника, у складу са одредбама Закона о тржишту хартија од вриједности (у даљем тексту: Закон), а нарочито: обављање послова са хартијама од вриједности, категоризација клијената, информације које се достављају клијентима и потенцијалним клијентима, садржај и начин објављивања правила пословања берзанског посредника, обавезан садржај уговора о берзанском посредовању, садржај и врсте налога, начин пријема и поступање са налозима клијента, извјештавање клијента, садржај књиге налога и начин њеног вођења и чувања, спречавање сукоба интереса, пословна тајна, као и друга питања која се односе на документацију о пословању са клијентима.

Члан 2.

Одредбе овог правилника сходно се примјењују у случајевима када берзански посредник обавља брокерске послове, дилерске послове, послове подршке тржишту, послове управљања портфељом, послове агента емисије, послове преузимања емисије, послове инвестиционог савјетовања, кастоди послове и послове преузимања акционарских друштава.

Члан 3.

(1) У смислу овог правилника клијент је правно или физичко лице које користи услуге берзанског посредника у трговању са хартијама од вриједности.

(2) Пуномоћник клијента - физичког лица може бити сродник у првом степену праве линије и другом степену побочне линије, брачни друг или адвокат.

Члан 4.

(1) Приликом пружања услуга клијентима, берзански посредник је дужан да ставља интересе својих клијената испред сопствених интереса и послује правично, пошгено и професионално, у складу са најбољим интересима клијената, поштујући начела утврђена одредбама Закона.

(2) У обављању послова са хартијама од вриједности запослени код берзанског посредника обавезни су да поступају у складу са одредбама чл. од 100. до 104. Закона.

(3) Запослени код берзанског посредника не смије да наводи клијента на куповину/продају одређених хартија од вриједности, као и да чини друге радње које би за циљ имале искључиво остварење провизије.

(4) Уколико запослени код берзанског посредника сматра да би извршење налога могло бити штетно за клијента, обавезан је да га на то упозори.

Члан 5.

Берзански посредник може обављати послове са хартијама од вриједности на основу уговора о брокерском посредовању склопљеног са клијентом и налога за сваку појединачну куповину/продају хартија од вриједности.

II - ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА СА ХАРТИЈАМА ОД ВРИЈЕДНОСТИ

1. Основне одредбе

Члан 6.

(1) Приликом давања клијенту на увид правила пословања, берзански посредник је обавезан да клијента упозна са врстама услуга које врши на основу дозволе за обављање дјелатности, као и са висином накнада за своје услуге са свим накнадним измјенама и допунама тих аката.

(2) Одредбе из става 1. овог члана примјењују се и у случају када налоге клијената примају, у име и за рачун

Комисија за хартије од вриједности Републике Српске

На основу члана 254. став 3. и члана 260. став 1. тачка а) Закона о тржишту хартија од вриједности ("Службени гласник Републике Српске", бр. 92/06, 34/09 и 30/12),

берзанског посредника, друга правна лица, а на основу уговора са берзанским посредником.

(3) Берзански посредник дужан је да у просторијама у којима послује са клијентима на видном и доступном мјесту истакне, односно омогући увид у правила пословања и тарифу која се примјењује у раду са клијентима и да их објави на својој интернет страници.

(4) Берзански посредник је дужан да клијентима омогући увид у измјене аката из става 1. овог члана у року од седам дана прије почетка примјене тих измјена.

(5) Са садржајем правила пословања, акта о накнадама и њиховим измјенама морају да буду упознати сви запослени и чланови органа управљања берзанског посредника.

Члан 7.

Када берзански посредник, сагласно овом правилнику, пружа информације клијентима електронским путем, дужан је да обезбједи да су испуњени сљедећи услови:

а) клијент је доставио берзанском посреднику важећу електронску адресу,

б) клијент је одабрао такав начин достављања информација,

в) клијент је електронским путем обавијештен о адреси интернет странице и мјесту на страници гдје може да приступи релевантним информацијама,

г) информације се редовно обнављају,

д) информације су непрекидно доступне у вријеме када могу бити од користи за клијента.

Члан 8.

У складу са одредбама члана 111. Закона, берзански посредник обавезан је да:

а) се упозна са финансијским стањем клијента, његовим искуством у улагању и другим околностима у вези са клијентом, да би могао клијенту пружити одговарајућу услугу,

б) стави клијенту на располагање све информације (укључујући и информације о ризицима) које су потребне да би клијент могао доносити одговарајуће одлуке о улагањима,

в) стави клијенту на располагање све информације о евентуалном конфликту његових интереса и интереса берзанског посредника, односно других клијената.

2. Категоризација клијената

2.1. Обавеза категоризације клијената

Члан 9.

(1) Берзански посредник је дужан да, прије пружања услуге, клијента разврста у категорију професионалних или малих инвеститора у смислу чл. 134а. до 134ј. Закона.

(2) Категоризацију из става 1. овог члана берзански посредник спроводи сагласно правилима пословања и интерним процедурама рада, а на основу информација које су му доступне у вези са клијентовим:

а) знањем и искуством,

б) финансијском ситуацијом,

в) инвестиционим циљевима.

(3) Када утврди да неки клијент више не припада почетно утврђеној категорији, берзански посредник је дужан да предузме одговарајуће мјере ради промјене категорије клијента.

(4) Берзански посредник је дужан да клијента - професионалног инвеститора обавијести о могућности измјене договорених услова како би му, на његов захтјев, био пружен виши ниво заштите.

(5) Клијенти - професионални инвеститори су дужни да берзанског посредника чије услуге користе благовремено обавијештавају о свим чињеницама које би могле да утичу на промјену категорије клијената код берзанског посредника.

Члан 10.

Берзански посредник је дужан да сваког клијента, у материјалном облику, обавијести о:

а) категорији клијената у коју је разврстан,

б) нивоу заштите интереса која ће му бити пружена,

в) могућности да затражи разврставање у другу категорију клијената, као и о свим промјенама нивоа заштите које произилазе из такве одлуке.

2.2. Захтјев клијента - професионалног инвеститора за промјену категорије клијената

Члан 11.

(1) Клијент - професионални инвеститор који сматра да није у стању да правилно процијени, односно управља ризицима који карактеришу одређену инвестицију, може писаним путем да затражи од берзанског посредника виши ниво заштите својих интереса у односу на све или појединачну услугу, врсту трансакције или производ.

(2) У случају захтјева из става 1. овог члана, берзански посредник и клијент су дужни да закључе уговор, односно анекс уговора којим ће бити прецизиране услуге, трансакције, односно производи у вези са којима клијент не жели да буде третиран као професионални инвеститор.

2.3. Захтјев за разврставање у категорију професионалних клијента

Члан 12.

(1) Клијент - мали инвеститор који жели да буде третиран као професионални инвеститор може писаним путем да затражи од берзанског посредника нижи ниво заштите својих интереса у односу на све или појединачну услугу, врсту трансакције или производ.

(2) У случају захтјева из става 1. овог члана:

а) берзански посредник је дужан да:

1) недвосмислено и писаним путем упозори клијента о смањењу заштите његових интереса,

2) процијени да ли клијент посједује довољно знања и искуства за самостално доношење одлука о улагањима и правилној процјени ризика у вези са улагањима,

3) са клијентом закључи писани уговор, односно анекс уговора којим ће бити прецизиране услуге, трансакције, односно производ у вези са којима клијент жели да буде третиран као професионални инвеститор или да одбије да клијенту призна статус професионалног инвеститора;

б) клијент је дужан да у посебном писаном документу, који је одвојен од уговора, изјави да је свјестан посљедица губитка нивоа заштите.

(3) Процјена из става 2. тачка а) алинеја 2) овог члана подразумијева да клијент испуњава најмање два од сљедећих услова:

а) да је клијент, на за њега мјеродавном тржишту хартија од вриједности, извршио просјечно десет трансакција, унутар сваког тромјесечја, у посљедњој години,

б) да величина клијентовог портфеља, укључујући и новчана средства, прелази милион конвертибилних марака и

в) да клијент ради или је радио најмање годину дана у финансијском сектору на пословима који захтијевају знање о планираним трансакцијама или услугама.

(4) Мјеродавним тржиштем из става 3. тачка а) овог члана сматра се тржиште на којем се тргује хартијама од вриједности за које клијент жели добити статус професионалног инвеститора.

3. Обавезе берзанског посредника кад обавља брокерске послове

Члан 13.

Приликом обављања брокерских послова берзански посредник је обавезан да прије пријема налога упозна клијента са свим околностима које су значајне за доношење одлуке у вези са куповином и продајом хартија од вриједности, као што су тренутна цијена хартија од вриједности и других финансијских инструмената, ликвидност тих инструмената на тржишту и ранија кретања тих цијена, као и са ризицима инвестирања у те инструменте.

Члан 14.

Берзански посредник прима и извршава налоге клијената у складу са Законом, овим правилником, општим актима и уговором о обављању брокерских послова.

4. Обавезе берзанског посредника кад обавља дилерске послове**Члан 15.**

Приликом обављања дилерских послова берзански посредник:

а) не смије при извршавању налога својих клијената и других уговорних обавеза према клијентима своје интересе и интересе повезаних лица стављати испред интереса тих клијената,

б) не смије испостављати налог за куповину или продају исте хартије од вриједности које су предмет налога клијента прије извршавања налога клијента, ако због тога не би могао истовремено извршити налог клијента или ако би због тога налог клијента био извршен под мање повољним условима,

в) је обавезан да управља сопственим портфељом хартија од вриједности на начин којим се обезбјеђује таква адекватност капитала, изложеност ризику и управљање ликвидношћу која неће угрозити извршавање његових обавеза према клијентима.

Члан 16.

Ако берзански посредник проузрокује штету својим клијентима поступањем супротно члану 15. овог правилника или на други начин, обавезан је да ту штету надокнади у складу са одредбама закона којим се уређују облигациони односи.

5. Обавезе берзанског посредника кад обавља послове подршке тржишту**Члан 17.**

Послове подршке тржишту берзански посредник обавља на берзи или другом уређеном јавном тржишту у складу са правилима пословања берзе или другог уређеног јавног тржишта.

Члан 18.

Берзански посредник који има дозволу за обављање послова подршке тржишту може захтијевати од берзе или другог уређеног јавног тржишта да му одобри статус подржаваоца ликвидности за одређене хартије од вриједности.

Члан 19.

На начин обављања послова подршке тржишту и на одговорност берзанског посредника према клијентима при обављању послова подршке тржишту сходно се примјењују одредбе Закона и овог правилника којима је прописано обављање дилерских послова.

6. Обавезе берзанског посредника кад обавља послове управљања портфељом хартија од вриједности**Члан 20.**

Информације на основу којих инвестициони менаџер доноси одлуке о инвестирању у поједине хартије од вриједности морају бити доступне клијенту прије закључења уговора о управљању хартијама од вриједности.

Члан 21.

Берзански посредник обавезан је да најмање пет година чува документацију и податке о чињеницама које су утицале на утврђивање и промјену вриједности у портфељима хартија од вриједности којима управља тај берзански посредник, као и податке о утицају процјене на вриједност портфеља.

Члан 22.

(1) Процјена вриједности портфеља врши се на основу тржишне вриједности хартија од вриједности из којих се тај портфељ састоји или на други начин утврђене фер вриједности, о чему је берзански посредник дужан да обавијести клијенте посебним извјештајем.

(2) При процјени вриједности портфеља морају бити узети у обзир сви приноси које хартије од вриједности које се налазе у том портфељу доносе (камате, дивиденде и други приноси).

(3) Берзански посредник обавезан је да након сваке битније промјене вриједности портфеља клијенту достави обавјештење о тим промјенама најкасније у року од три радна дана након наступања сваке битније промјене вриједности портфеља.

(4) Под битнијим промјенама у вриједности портфеља хартија од вриједности сматра се свака промјена у вриједности портфеља у износу од +/-10% или уговором о управљању утврђеном мањем износу.

7. Обавезе берзанског посредника кад обавља послове агента емисије**Члан 23.**

Приликом обављања послова агента емисије берзански посредник обавезан је да поступа у складу са прописима којима се уређује поступак емисије.

Члан 24.

Приликом обављања послова агента емисије берзански посредник обавезан је да примијени стратегију организације дистрибуције хартија од вриједности која је најповољнија за клијента.

8. Обавезе берзанског посредника кад обавља послове преузимања емисије**Члан 25.**

Приликом обављања послова преузимања емисије берзански посредник обавезан је да поступа у складу са прописима којима се уређује поступак емисије.

Члан 26.

Кад у организовању емисије хартија од вриједности са обавезом откупа учествује више берзанских посредника, обавезни су да закључе посебан уговор којим уређују међусобна права и обавезе и утврђују једног берзанског посредника као главног организатора дистрибуције, који потписује уговор са емитентом.

9. Обавезе берзанског посредника кад обавља послове инвестиционог савјетовања**Члан 27.**

Пословима инвестиционог савјетовања сматрају се:

а) обавјештавање клијената о стању на тржишту хартија од вриједности и давање савјета у вези са куповином, односно продајом одређених хартија од вриједности,

б) давање правних или финансијских савјета из области корпоративног управљања,

в) обављање техничке, фундаменталне и друге анализе,

г) учествовање у изради правних и других аката и докумената,

д) обављање других сличних послова за клијента.

Члан 28.

Опште информације ради упознавања заинтересованих лица са правилима пословања, принципима рада регулаторног органа и техником функционисања тржишта хартија од вриједности немају карактер савјетодавних услуга у смислу овог правилника.

10. Обавезе берзанског посредника кад обавља кастоди послове**Члан 29.**

Приликом обављања кастоди послова берзански посредник је обавезан да са клијентом закључи уговор о обављању кастоди послова и да клијенту у Регистру отвори кастоди рачун на име.

Члан 30.

(1) Уколико је уговорено заступање на скупштинама акционара, берзански посредник обавезан је да акционаре

заступа у њиховом најбољем интересу, а у складу са обимом, садржајем и инструкцијама датим у пуномоћи.

(2) Берзански посредник обавезан је да упозори акционаре који му дају пуномоћ за заступање на сва ограничења за такво заступање која произлазе из закона и других прописа.

11. Информације које се достављају клијентима и потенцијалним клијентима

11.1. Упућивање информација

Члан 31.

(1) Све информације, укључујући и маркетиншке, које берзански посредник упућује клијентима и потенцијалним клијентима морају бити истините, јасне и да не доводе у заблуду, а маркетиншки материјал мора бити јасно означен као такав.

(2) Информације из става 1. овог члана:

а) садрже пословно име и сједиште берзанског посредника,

б) морају бити лако разумљиве просјечном клијенту групе којој су упућене,

в) не смију да наглашавају потенцијалне користи од услуге, трансакције, односно производа, без истовременог непристрасног упозорења на ризике у вези са њима,

г) не смију да прикривају, умањују или чине несхватљивим важне податке, наводе или упозорења.

(3) Берзански посредник је дужан да обезбједи да је маркетиншки материјал усаглашен са свим другим информацијама које берзански посредник упућује клијентима током пружања услуга.

Члан 32.

Упућивање информација којима се пореде услуге које се нуде дозвољено је само уколико:

а) је поређење смислено и приказано на непристрасан и уравнотежен начин,

б) су наведене све кључне чињенице и претпоставке које су коришћене за поређење,

в) су наведени извори информација који су коришћени за поређење.

11.2. Информације које се посебно пружају малим клијентима

Члан 33.

(1) Берзански посредник је дужан да прије закључења уговора, односно пружања услуга клијенту - малом инвеститору или потенцијалном клијенту - малом инвеститору путем интернет странице, или у материјалном облику, пружи информације о:

а) берзанском посреднику и услугама које пружа,

б) хартијама од вриједности,

в) заштити хартија од вриједности и новчаних средстава клијента,

г) трошковима и накнадама.

(2) Берзански посредник је дужан да клијента и потенцијалног клијента благовремено обавијести о свакој значајној промјени информација наведених у ставу 1. овог члана.

11.3. Информације о берзанском посреднику и његовим услугама

Члан 34.

(1) Информације о берзанском посреднику и услугама, по правилу, укључују следеће:

а) пословно име и сједиште берзанског посредника, као и све друге податке који обезбјеђују ефикасну комуникацију са берзанским посредником,

б) број и датум рјешења о издавању дозволе за рад берзанском посреднику, као и назив и контакт-адресу надлежног органа који је издао ту дозволу,

в) могуће начине и језике комуникације између берзанског посредника и клијента, укључујући и начине давања и

пријема налога, као и давања докумената и других информација од стране берзанског посредника,

г) обим, учесталост и периоде извјештавања клијента о услугама које је берзански посредник пружио клијенту,

д) кратак опис политике управљања сукобом интереса.

(2) Берзански посредник је дужан да, на захтјев клијента, пружи и детаљније информације о политици управљања сукобом интереса.

Члан 35.

(1) Берзански посредник који клијенту пружа услугу управљања портфељом дужан је да упозна клијента и са:

а) начином и учесталосту вредновања хартија од вриједности у портфељу клијента,

б) сваком референтном величином са којом ће се принос портфеља клијента поредити,

в) врстама хартија од вриједности које могу бити укључене у портфељ клијента и врстама трансакција које се могу њима извршити, укључујући и сва ограничења,

г) циљевима управљања портфељом, степеном ризика који произлази из дискреционе одлуке о управљању портфељом, као и свим ограничењима у вези са тим дискреционим одлукама.

(2) Берзански посредник који клијенту пружа услугу управљања портфељом дужан је да утврди одговарајући начин вредновања хартија од вриједности и поређења, у смислу значајне референтне величине, заснован на инвестиционим циљевима клијента и врстама хартија од вриједности који чине портфељ клијента, што ће клијенту омогућити процјену приноса и ефикасност обављања услуга берзанског посредника.

11.4. Информације о хартијама од вриједности

Члан 36.

(1) Информације о хартијама од вриједности садрже општи приказ природе и ризика карактеристичних за поједину хартију.

(2) Опис ризика из става 1. овог члана, узимајући у обзир појединачну врсту хартије од вриједности, по правилу, садржи:

а) ризике повезане са том хартијом од вриједности, укључујући појашњење финансијског левериџа и његових ефеката, као и ризика губитка цијеле инвестиције,

б) волатилност цијене хартије од вриједности, као и свако ограничење на постојећим тржиштима за такве хартије,

в) објашњење да би трансакција таквом хартијом, поред трошкова стицања самог инструмента, могла да укључује и додатне финансијске и друге обавезе, укључујући и потенцијалне обавезе.

(3) Берзански посредник је дужан да приликом пружања информација о:

а) хартији од вриједности која је предмет јавне понуде која је у току и за који је издат проспекат - клијента и потенцијалног клијента упозна са начином на који је проспекат доступан,

б) хартији од вриједности која укључује јемство трећег лица - клијенту и потенцијалном клијенту пружи довољно појединости о јемству и јемству на основу којих он може донијети коректну процјену јемства,

в) инструменту који се састоји од два или више различитих инструмената или услуга и за који је очигледно да ће ризик везан за тај инструмент бити већи од ризика везаних за сваку појединачну компоненту тог инструмента - клијенту и потенцијалном клијенту пружи одговарајући опис појединачних компоненти таквог инструмента и начин на који међусобни утицај повећава ризик.

11.5. Подаци о трошковима и накнадама

Члан 37.

(1) Информације о трошковима и накнадама укључују:

а) укупну цијену коју је клијент дужан да плати у вези са уговореним услугама, укључујући све повезане провизије, накнаде и друге трошкове, као и сва плаћања путем берзанског посредника,

б) основ за израчунавање цијене, у случајевима када укупну цијену није могуће навести,

в) упозорење о валути и релевантном девизном курсу и трошковима, у случајевима када било који дио укупне цијене из тачке а) овог става мора бити плаћен или представља износ у иностраној валути,

г) обавјештење да постоји могућност других трошкова, што укључује порезе или друга плаћања, повезане са трансакцијом у вези са хартијом од вриједности или услугом, који могу настати за клијента, а који нису плативи путем берзанског посредника или нису наметнути од стране берзанског посредника,

д) начине плаћања.

(3) У случајевима из става 1. т. а) и б) овог члана провизија, односно накнада коју берзански посредник наплаћује мора бити посебно наведена за сваки случај.

12. Оцјена подобности услуга, односно производа

12.1. Прикупљање информација при пружању услуга инвестиционог саветовања или управљања портфељом

Члан 38.

(1) Прије почетка и током пружања услуга инвестиционог саветовања и управљања портфељом, берзански посредник је дужан да од клијента или потенцијалног клијента тражи информације на основу којих би могао да им препоручи за њих одговарајућу услугу, трансакцију, односно производ.

(2) Информације из става 1. овог члана клијент, односно потенцијални клијент доставља у писаном облику и односе се на:

а) њихове инвестиционе циљеве,

б) њихово знање и искуство на подручју инвестирања у одређене врсте хартија од вриједности или услуга, односно знање и искуство који су потребни за разумијевање ризика повезаних са трансакцијом или управљањем њиховим портфељом,

в) њихову финансијску ситуацију, односно способност да поднесу ризике инвестирања који произлазе из трансакције која је у складу с њиховим инвестиционим циљевима.

(3) Берзански посредник се може ослонити на информације добијене од клијента или потенцијалног клијента, осим уколико има сазнања или би, с обзиром на околности, морао да има сазнања да су информације застарјеле, нетачне или непотпуне.

(4) Уколико не прикупи довољно информација, берзански посредник је дужан да упозори клијента да не може да му пружи услугу инвестиционог саветовања или управљања портфељом.

(5) Упозорење из става 4. овог члана берзански посредник доставља у стандардизованој форми, на Обрасцу УИСУП, који је саставни дио овог правилника.

Члан 39.

За утврђивање инвестиционих циљева клијента и потенцијалног клијента берзански посредник може од њих тражити информације које се односе на:

а) жељено трајање улагања,

б) спремност на преузимање ризика,

в) профил ризика за клијента, односно потенцијалног клијента,

г) сврху улагања.

Члан 40.

Профил који берзански посредник саставља о знању и искуству клијента или потенцијалног клијента мора да садржи:

а) врсту услуга, трансакција и финансијских инструмената који су познати клијенту, односно потенцијалном клијенту,

б) природу, обим и учесталост трансакција клијента, односно потенцијалног клијента с финансијским инструментима и период у којем су оне извршене,

в) звање и тренутно занимање или релевантну претходну професију клијента или потенцијалног клијента.

Члан 41.

За утврђивање способности клијента да финансијски поднесе ризике инвестирања, берзански посредник може од клијента или потенцијалног клијента тражити информације које се односе на:

а) извор и висину његових редовних прихода,

б) његову имовину, укључујући информације о ликвидним средствима, улагањима, некретнинама,

в) његовим редовним финансијским обавезама.

12.2. Прикупљање информација при пружању других инвестиционих услуга

Члан 42.

(1) Прије почетка и током пружања других услуга, осим услуга инвестиционог саветовања и управљања портфељом, берзански посредник је дужан да од клијента или потенцијалног клијента тражи информације о његовом знању и искуству у инвестиционој области која је од значаја за хартију од вриједности или услугу која се нуди или коју клијент сам тражи.

(2) Берзански посредник се може ослонити на информације добијене у писаном облику од клијента или потенцијалног клијента, осим када му је познато или би му морало бити познато да су информације застарјеле, нетачне или непотпуне.

(3) Берзански посредник је дужан да упозори клијента или потенцијалног клијента да:

а) хартије од вриједности или услуга нису подобни за клијента, уколико то оцијени на основу добијених информација,

б) не може да утврди да ли су одређене хартије од вриједности или услуга одговарајући за њега, усљед одлуке клијента да не пружи информације или да не пружи довољно информација из става 1. овог члана.

(4) Упозорење из става 3. тачка а) овог члана берзански посредник даје у стандардизованој форми, на Обрасцу УНП, који је саставни дио овог правилника, а упозорење из става 3. тачка б) овог члана на Обрасцу УНУО, који је саставни дио овог правилника.

13. Правила пословања берзанског посредника

Члан 43.

Правила пословања берзанског посредника обавезно садрже:

а) одредбе о пословима које берзански посредник може обављати за клијента;

б) одредбе о категоризацији клијената и нивоима заштите интереса који се пружају појединим категоријама;

в) одредбе о информацијама које се достављају клијентима и потенцијалним клијентима;

г) одредбе о критеријумима за оцјену подобности услуга, односно производа за поједине категорије клијената;

д) одредбе о основу за извршење послова берзанског посредника (уговор о брокерском посредовању и налогу);

ђ) одредбе о начину извршавања послова берзанског посредника на организованом тржишту и изван организованог тржишта;

е) одредбе о налозима (појам и садржај налога, врсте налога, начин достављања, попуњавања и пријема налога, разлози и начин одбијања налога, опозив налога);

ж) одредбе о одговорности клијента за тачност података;

з) одредбе о одговорности берзанског посредника за штету и губитке према клијенту;

и) одредбе о начину информисања клијента о хартијама од вриједности и одредбе о ризицима пословања са хартијама од вриједности;

ј) одредбе о садржају и начину вођења књиге налога и друге евиденције и документације;

к) одредбе о тајности података и обвези чувања пословне тајне;

л) одредбе о извршењу налога (начин и рокови извршења налога, начин обавјештавања клијената);

љ) одредбе о начину испуњења обавеза насталих извршавањем налога (средства клијената, извршење новчаних обавеза, пренос хартија од вриједности, посљедице неизвршавања обавеза);

м) одредбе о начину обрачуна провизије берзанског посредника;

н) одредбе о условима за закључење и елементима уговора о брокерском посредовању;

њ) одредбе о етичким правилима берзанског посредника, укључујући сљедећа начела професионалне етике:

1) начело поступања са пажњом доброг привредника - запослени код овлашћених учесника дужни су да приликом обављања послова поступају са пажњом доброг привредника,

2) начело једнаког третмана свих клијената - запослени код овлашћених учесника дужни су да не привилегују ни једног клијента у односу на остале клијенте, односно дужни су да се према свим клијентима односе на исти начин,

3) начело осигурања права и интереса клијената - запослени код овлашћених учесника дужни су да приликом обављања послова у свему воде рачуна о интересима клијената и да их штите,

4) начело обавјештавања клијената - запослени код овлашћених учесника дужни су да по свом најбољем сазнању, а на начин предвиђен законом, правилима Комисије и својим општим актима, клијенту обезбјеђују тачне и поуздане информације о стању на тржишту и о хартијама од вриједности, као и друге информације које би могле утицати на одлуке клијента у вези са пословањем са хартијама од вриједности,

5) начело повјерења - однос између запослених код овлашћених учесника и клијента заснива се на међусобном повјерењу које запослени не смије да изневјери или злоупотреби,

6) начело посебних ограничења - запослени и чланови органа берзанског посредника не могу бити запослени код других овлашћених учесника и бити чланови њихових органа (управног или надзорног одбора, односно одбора за ревизију), а уколико су чланови органа (управног, надзорног или одбора за ревизију) емитента чијим се хартијама од вриједности тргује на берзи, неопходно је такве чињенице укључити у информацију о берзанском посреднику;

о) одредбе о поступку и начину информисања управе о свим чињеницама битним за утврђивање и праћење ризика којима је с обзиром на врсту дјелатности и обим послова изложен берзански посредник;

п) процедуре и мјере за успостављање и функционисање система унутрашње контроле да би се осигурало информисање управе о уоченим неправилностима или незаконитости у пословању и предузеле адекватне мјере за њихово отклањање (односно берзански посредник мора да има посебну организациону јединицу или лице) која ће се бавити контролом поштовања прописа и која је директно одговорна управи и независна од других организационих јединица;

р) одредбе о адекватној заштити повјерљивих информација и података који се односе на клијенте берзанског посредника од неовлашћеног коришћења и злоупотреба;

с) одредбе о интерним политикама, процедурама и контроли за борбу против прања новца и/или финансирање терористичких активности;

т) одредбе о интерним политикама, процедурама и контроли спречавања сукоба интереса и

ћ) одредбе да је Комисија за хартије од вриједности Републике Српске (у даљем тексту: Комисија) дала сагласност на правила берзанског посредника.

Члан 44.

Поред садржаја утврђеног чланом 43. овог правилника, правила пословања треба да садрже одредбе о начину обављања послова подршке тржишту у складу са одредбама члана 62. тачка в) Закона.

Члан 45.

Поред садржаја утврђеног чланом 43. овог правилника, правила пословања берзанског посредника који обавља послове управљања портфељом хартија од вриједности обавезно садрже одредбе о:

а) основним инвестиционим стратегијама и принципима политике улагања (критеријуми за образовање портфеља хартија од вриједности клијената);

б) принципима управљања ризиком (начину на који се врши диверсификација портфеља хартија од вриједности клијената);

в) начину обавјештавања клијента о тржишној вриједности хартија од вриједности у портфељу клијената, посебним ризицима инвестирања, стању на рачуну управљања и о другим битним питањима;

г) начину и условима под којим чланови управе и запослени код берзанског посредника могу улагати у портфеље хартија од вриједности којима управља тај берзански посредник;

д) забрани улагања средстава клијената у куповину хартија од вриједности:

1) које садрже обавезу куповине одређене имовине или права у будућности, без претходне писане сагласности клијента,

2) које нису предмет јавне понуде на организованом тржишту,

3) чији је емитент тај берзански посредник или са њим повезана лица.

Члан 46.

Поред садржаја утврђеног чланом 43. овог правилника, правила пословања берзанског посредника који обавља послове агента емисије обавезно садрже одредбе о начину:

а) организовања послова у вези са емисијом хартија од вриједности које се емитију јавном понудом,

б) организовања послова у вези са укључивањем хартија од вриједности емитованих без јавне понуде на берзи или друго уређено јавно тржиште и начину вршења припрема за укључивање тих хартија од вриједности.

Члан 47.

Поред садржаја утврђеног чланом 43. овог правилника, правила пословања берзанског посредника који обавља послове преузимања емисије обавезно садрже одредбе о начину:

а) организовања дистрибуције хартија од вриједности које се издају јавном понудом ради осигурања успеха уплате,

б) одредбе о начину утврђивања ризика који берзански посредник преузима приликом организовања дистрибуције.

Члан 48.

(1) Поред садржаја утврђеног чланом 43. овог правилника, правила пословања берзанског посредника који обавља послове инвестиционог савјетовања обавезно садрже преглед услуга које берзански посредник пружа у вези са пословањем са хартијама од вриједности.

(2) Берзански посредник обавезан је да са клијентом коме пружа саветодавне услуге закључи уговор о обављању послова инвестиционог саветника.

Члан 49.

Поред садржаја утврђеног чланом 43. овог правилника, правила пословања берзанског посредника који обавља кастоди послове обавезно садрже преглед услуга које берзански посредник пружа својим клијентима, у складу са чланом 128. став 1. Закона.

14. Доношење и објављивање правила пословања берзанског посредника

Члан 50.

(1) Правила пословања мора донијети надлежни орган берзанског посредника, у складу са статутом берзанског посредника.

(2) Правилима пословања не може се утврдити мањи садржај утврђен чланом 43. овог правилника и правила пословања не смију бити у супротности са одредбама овог правилника.

Члан 51.

Правила пословања морају бити јавно објављена на интернет страници берзанског посредника, а са њиховим садржајем морају бити упознати сви запослени и чланови органа берзанског посредника.

III - УГОВОР О БЕРЗАНСКОМ ПОСРЕДОВАЊУ

Члан 52.

Уговор о берзанском посредовању обавезно садржи сљедеће елементе:

а) податке о берзанском посреднику (назив и сједиште берзанског посредника, име и презиме лица овлашћеног за потписивање уговора),

б) податке о клијенту (ако је клијент физичко лице - име, име једног родитеља и презиме, ЈМБ/други идентификациони број, пуну адресу; ако је клијент правно лице - назив, матични број/други идентификациони број правног лица, сједиште клијента и име и презиме лица овлашћеног за заступање; број телефона и телефакса; назив банке и број рачуна у банци),

в) предмет уговора,

г) шифру клијента из евиденције клијената и изјаву о чувању тајности шифре,

д) одредбу да је клијент упознат и сагласан са правилима берзанског посредника и тарифама,

ђ) права и обавезе уговорних страна (отварање рачуна клијента и обавјештавање клијента о броју рачуна клијента; начин достављања, пријема или одбијања налога, као и начин обавјештавања клијента о пријему или одбијању налога; начин извршавања налога; начин обрачуна провизије; начин и рокове обавјештавања клијента о извршењу налога; начин и рокове испуњења обавеза уговорних страна по основу измирења новчаних обавеза и преноса хартија од вриједности),

е) одредбу о ризицима пословања са хартијама од вриједности,

ж) одредбу да берзански посредник одговара клијенту за штету и губитке који су настали његовим несавјесним пословањем, односно неиспуњењем или погрешним испуњењем обавеза,

з) одредбу да се за све што није регулисано уговором примјењују правила пословања берзанског посредника,

и) период трајања уговора,

ј) начин раскидања уговора,

к) начин рјешавања евентуалних спорова,

л) датум и мјесто закључења уговора,

љ) потписе уговорних страна.

Члан 53.

Уговором о обављању брокерских послова берзански посредник обавезује се да ће посредовати у куповини и продаји хартија од вриједности за клијента, односно да ће обављати куповину и продају хартија од вриједности за

рачун клијента, на основу налога тог клијента, а клијент се обавезује да ће за ту услугу платити провизију, у складу са одобреним цјеновником.

Члан 54.

(1) У случају када клијент даје налог за једнократну продају акција стечених у поступку приватизације, берзански посредник није обавезан да закључи уговор о брокерском посредовању.

(2) Под једнократном продајом акција у смислу претходног става сматра се продаја свих акција једног емитента стечених у ваучер понуди.

(3) У случају из става 1. овог члана налог за продају хартија од вриједности, поред елемената из члана 59. став 2. овог правилника, обавезно садржи одредбу да је клијент упознат са правилима и цјеновником берзанског посредника и да је сагласан да се одредбе ових аката у цијелости примјењују у конкретној трансакцији.

Члан 55.

(1) Уговором о управљању хартијама од вриједности берзански посредник се обавезује да ће за рачун клијента новчана средства клијената улагати у хартије од вриједности, односно да ће примити на управљање хартије од вриједности клијената, а клијент се обавезује да ће за ту услугу платити провизију.

(2) Уговор о управљању хартијама од вриједности мора да садржи битне елементе из члана 127. Закона, као и друге елементе у складу са правилима пословања берзанског посредника који обавља послове управљања портфељом.

(3) Саставни дио уговора о управљању хартијама од вриједности чини списак свих хартија од вриједности које повјерава на управљање (са изводом са власничког рачуна хартија од вриједности клијента на дан закључења уговора), као и износ новчаних средстава које клијент повјерава берзанском посреднику за куповину нових хартија од вриједности (са изводом са новчаног рачуна клијента).

Члан 56.

Уговором о организовању дистрибуције хартија од вриједности без обавезе откупа (послови агента емисије) берзански посредник се обавезује да организује ту дистрибуцију посредством јавне понуде или без јавне понуде, тако што ће настојати да трећа лица врше упис и уплату хартија од вриједности, а клијент се обавезује да за ту услугу плати накнаду.

Члан 57.

(1) Уговором о организовању емисије хартија од вриједности са обавезом откупа (послови преузимања емисије) берзански посредник обавезује се да од емитента купи све хартије од вриједности и потом организује њихову даљу продају или да купи само оне хартије од вриједности које остану неуписане и неуплаћене након истека рока за упис и уплату, а потом да организује њихову дистрибуцију, док се емитент обавезује да за те услуге плати накнаду.

(2) Уговором из става 1. овог члана:

а) утврђује се обавеза преузимаоца да откупи цијелу емисију или само дио непродатих хартија од вриједности до истека рока за упис и уплату,

б) прецизира се одговорност уговорних страна у вези са припремом проспекта за емисију хартија од вриједности и утврђује се емисиона цијена, односно каматна стопа,

в) може се одредити обавеза емитента да у одређеном периоду након почетка примарне продаје, а који не може трајати дуже од шест мјесеци, не врши емисију или продају хартија од вриједности исте врсте,

г) утврђују се одредбе о накнади коју берзански посредник наплаћује за обављање ових послова.

Члан 58.

Уговором о обављању кастоди послова могу се уговорити послови из члана 128. став 1. Закона, осим послова отварања и вођења рачуна хартија од вриједности у Централном

регистру хартија од вриједности (у даљем тексту: Регистар) у своје име, а за рачун власника, односно номинованих власника - својих клијената (збирних кастоди рачун).

IV - САДРЖАЈ И ВРСТЕ НАЛОГА

Члан 59.

(1) Налог за куповину/продају хартија од вриједности садржи све потребне податке за несметано и јасно извршавање послова са хартијама од вриједности.

(2) Налог обавезно садржи:

а) редни, односно евиденцијски број налога;

б) податке о берзанском посреднику (фирма и сједиште берзанског посредника, име и презиме, односно шифра брокера берзанског посредника који је примио налог);

в) шифру берзанског посредника у Регистру;

г) податке о клијенту (име и презиме, адреса и ЈМБ/други идентификациони број, ако је клијент физичко лице, фирма, адреса, сједиште и матични број/други идентификациони број, ако је клијент правно лице, те име и презиме и ЈМБ/други идентификациони број за лице овлашћено за заступање тог правног лица);

д) врсту рачуна;

ђ) број рачуна клијента у Регистру;

е) ознаку хартије од вриједности;

ж) количину хартија од вриједности;

з) цијену хартија од вриједности;

и) услове извршења/врсту налога;

ј) ознаке о мјесту трговања (означава се заокруживањем или се уписује:

“организовано тржиште” - ако се тргује на берзи или другом уређеном јавном тржишту)

или “непосредно” - ако се трговина обавља изван организованог тржишта);

к) податке о предаји налога (мјесто, датум и вријеме предаје налога);

л) податке о пријему налога (мјесто, датум и вријеме пријема налога);

љ) име и презиме, односно потпис лица које прима налог;

м) име и презиме лица овлашћеног за контролу налога;

н) потпис налогодавца.

(3) Врста рачуна из става 2. тачка д) овог члана означава се заокруживањем или се уписује следећа ознака:

- “КЛ клијент” (за брокерске послове),

- “БП берзански посредник” (за дилерске послове),

- “УО управни одбор” (за рачун члана управног одбора берзанског посредника),

- “ЗП запослени” (за лице запослено код берзанског посредника),

- “ЗЈ заједнички рачун” (трговање за заједнички рачун),

- “И кастоди рачун” (трговање за клијента кастоди банке),

- “ПФ портфељ рачун” (трговање за рачун управљања портфељом клијента).

(4) Услови извршења/врста налога из става 2. тачка и) овог члана означавају се заокруживањем или се уписује следећа ознака:

- с обзиром на посао:

- “К куповни”,

- “П продајни”;

- с обзиром на цијену:

- “Т тржишна цијена”,

- “Л лимитирана цијена”;

- с обзиром на вријеме извршења:

- “Д дневни”,

- “_____”, (уписује се датум до када налог важи),

- “ДО до опозива”;

- с обзиром на извршење:

- “УН удружени налог”,

- “СЛ слободни налог”, са назнаком да га брокер извршава ако оцијени да је то најповољније за клијента,

- “БЛ блок посао”,

- “ОП опозив”;

- с обзиром на приказивање:

- “р распон”,

- “р-о распон и одстрањивање”,

- “х скривена количина” (уписује се количина која се приказује и скривену количину);

- с обзиром на посебне услове за извршења:

- “А све или ништа”,

- “мин први” (минимална количина првог закључног посла),

- “мин сви” (минимална количина свих закључених послова).

(5) Подаци о предаји налога из става 2. тачка к) овог члана означавају се заокруживањем или се уписује следећа ознака:

- начин предаје налога:

“Л клијент лично”,

“О овлашћено лице” (уписује се име овлашћеног лица);

- мјесто предаје налога:

“сједиште” (ако је налог предат у сједишту берзанског посредника),

“словница _____” (уписати пун назив пословнице) (ако је налог предат у пословници берзанског посредника која не извршава налоге, односно у пословници правног лица које у име и за рачун берзанског посредника прима налоге),

“Е” (ако је налог предат електронском комуникацијом).

Члан 60.

Врсте налога са становишта услова и начина извршења и приказивања налога које берзански посредник може да користи за трговање хартијама од вриједности су следеће:

а) Налог по цијени на тржишту - налог берзанском посреднику да одмах купи акције по најнижој, односно да прода по највишој могућој цијени, што значи да налог изврши по цијени која је у том тренутку најповољнија за клијента. Клијент не поставља ограничења с обзиром на курс хартије.

б) Налог по лимитираној/ограниченој цијени - клијент одређује курс за куповину (највиши), односно продају (најнижи) хартија. Овим налогом клијент одређује максималну цијену коју је спреман да плати за куповину акција, односно минималну цијену коју је спреман да прихвати као продавац акција. Брокер може да прихвати бољу цијену од оне наведене у налогу, али не смије да изврши налог док се не постигне у њему назначена цијена.

в) Дневни налог - важи само на дан трговања и аутоматски престаје да важи на крају дана који је пласиран. Сви налози сматрају се дневним, уколико није другачије назначено клијент.

г) Налог до одређеног датума - важи до датума наведеног на налогу, укључујући и тај дан.

д) Налог до опозива - важи док се не изврши или док се не поништи (док се не достави опозив налога), а најдуже шест мјесеци након пријема. Клијент одређује цијену коју је спреман да плати за хартије, односно цијену коју жели да добије од продаје одређених хартија и спреман је да чека одређени временски период.

ђ) Налог са распоном - једним уносом омогућава куповину или продају хартије од вриједности по различитим курсевима до наведеног ограничења. Неизвршена количина

на налога остаје у берзанском систему трговања, по курсу унесеном на налогу. Налог са распоном је могуће извршити само када је тржиште отворено и ако постоји супротан налог са бољим или једнаким курсом. Употреба других додатних или посебних услова извршења није могућа.

е) Налог са распоном и одстрањивањем неизвршене количине - једним уносом омогућава куповину или продају хартије од вриједности по различитим курсевима до наведеног ограничења, при чему се неизвршена количина хартија са налога брише из берзанског система трговања. Налог са распоном и одстрањивањем неизвршене количине могуће је извршити само ако је тржиште отворено и ако још постоји противналог са бољим или једнаким курсом. Употреба других додатних или посебних услова извршења није могућа.

ж) Налог са скривеном количином - уносом налога на тржиште не приказује се цјелокупна количина хартија од вриједности са налога. У берзанском систему трговања такав налог се посебно означава. Употреба других додатних услова начина приказивања и извршења није могућа.

з) Налог "све или ништа" - једним уносом омогућава куповину или продају хартија од вриједности по различитим курсевима до наведеног ограничења, при чему се мора извршити цјелокупна количина налога у једном или више послова истовремено. Уколико се налог при уносу не може у цијелости извршити, одстрањује се из БСТ-а. Налог "све или ништа" је могуће извршити само када је тржиште отворено. Употреба додатних услова начина извршења није могућа.

и) Налог са минималном количином првог закљученог посла - први посао закључује са количином која је једнака или већа од минималне количине одређене на налогу, а затим се налог промијени у налог са ограниченом цијеном за преосталу количину. Могућа је употреба услова временског важења налога.

ј) Налог са минималном количином свих закључених послова - посао се закључује само са количином која је једнака или већа од минималне количине одређене на налогу. Уколико је преостали дио налога мањи од захтијеване минималне количине, налог се мијења тако да је минимална количина једнака преосталој количини налога. Могућа је употреба услова временског важења налога.

к) Слободни (дискрециони) налог - налог код којег клијент не одређује курс за куповину или продају хартије од вриједности. У берзански систем трговања уноси се по оцјени берзанског посредника, односно онда када брокер пажњом доброг стручњака оцјени да је с обзиром на стање на тржишту извршење налога најповољније за интересе клијента. Престаје да важи истеком дана трговања.

л) Налог за поништавање (опозив налога) - налог којим се поништава/сторнира претходни налог.

љ) Заједнички налог - налог који настаје удруживањем више налога за продају или више налога за куповину хартија од вриједности са једнаким условима извршења.

м) Налог за куповину у сврху поклона - налог који може дати клијент - физичко и/или правно лице за куповину хартија од вриједности у сврху поклона другом физичком лицу. Поред података прописаних чланом 59. став 2. овог правилника, налог за куповину у сврху поклона садржи и податке о поклонопримцу и број рачуна поклонопримца у Регистру.

V - ПОСТУПАЊЕ СА НАЛОЗИМА КЛИЈЕНТА

Члан 61.

(1) Провјера идентитета клијента из члана 115. Закона врши се на основу одговарајућег идентификационог документа, који се подноси у оригиналу или копији овјереној од надлежног органа.

(2) Идентификациони документ може бити:

а) за физичка лица:

1) лична карта - за пунољетна лица која су држављани Босне и Херцеговине,

2) извод из матичне књиге рођених - за малолетна лица која су држављани Босне и Херцеговине,

3) путна исправа - за лица која су држављани других држава;

б) за правна лица:

1) извод из судског или другог надлежног регистра - за домаћа правна лица,

2) извод из судског или другог надлежног регистра - за страна правна лица, овјерен од надлежног органа те државе, са преводом овлашћеног судског тумача.

(3) Провјера идентитета клијента правног лица укључује и провјеру идентитета лица овлашћеног за заступање тог правног лица.

(4) У случају да клијента заступа пуномоћник, пуномоћ мора бити овјерена од надлежног органа, а берзански посредник обавезан је да провјери идентитет пуномоћника.

Члан 62.

(1) Пријем налога телефоном или посредством других електронских медија могућ је само у случају кад је то уговором о берзанском посредовању посебно уговорено.

(2) У случају из члана 54. овог правилника берзански посредник не може примати налог путем телефона или у облику електронског записа.

Члан 63.

(1) У случају пријема налога путем телефона берзански посредник обавезан је да обезбиједи тонски запис уз обавезну провјеру идентитета путем унапријед договорене шифре.

(2) У случају пријема налога у облику електронског записа, берзански посредник обавезан је да организује пријем налога тако да обезбиједи поуздан начин идентификације клијента.

Члан 64.

(1) Вријеме пријема налога берзански посредник обавезан је да јавно истакне у просторијама за пријем налога.

(2) Налог предат изван мјеста извршења налога (члан 117. став 1. Закона) мора бити достављен у сједиште, односно пословницу берзанског посредника који извршава налоге клијента, у роковима утврђеним правилима берзанског посредника.

(3) Сматра се да је налог примљен кад је достављен у сједиште, односно пословницу берзанског посредника који извршава налоге клијента, о чему клијент мора бити изричито упозорен приликом предаје налога.

Члан 65.

(1) Берзански посредник обавезан је да достави клијенту потврду о пријему налога најкасније сљедећи радни дан након пријема налога.

(2) Потврда о пријему налога обавезно садржи све елементе које садржи и налог из члана 59. став 2. овог правилника.

(3) У случају предаје слободног налога, потврда о пријему налога мора садржавати и одредбу да је то слободан налог и да престаје да важи истеком дана трговања.

Члан 66.

У случају опозива налога или замјене једног налога другим, сходно се примјењују одредбе чл. од 61. до 65. овог правилника.

Члан 67.

(1) Поред случајева из члана 119. Закона, берзански посредник има право да одбије извршење налога клијентна уколико би извршење тог налога било у супротности са другим законским прописима, правилима Комисије, етичким правилима или супротно јавном моралу.

(2) У случају из претходног става, берзански посредник обавезан је да наведе конкретне и детаљне разлоге одбијања извршења налога.

Члан 68.

(1) Хартије које су предмет налога преносе се са рачуна власника хартија од вриједности на рачун код берзанског посредника, осим у случају трговања за клијента кастоди банке.

(2) Након пријема налога за продају, берзански посредник преноси хартије од вриједности које су предмет налога, у складу са прописима Регистра.

(3) У случају трговања за клијента кастоди банке, берзански посредник је обавезан да од кастоди банке тражи потврду да тај клијент има расположива новчана средства, односно расположиве хартије од вриједности.

Члан 69.

(1) Уколико берзански посредник прими више налога за куповину, односно продају хартија од вриједности, који имају једнаке услове извршења, или више слободних налога, такве појединачне налоге може удружити у један налог (трговање за заједнички рачун) под условом да такав налог (заједнички налог) не умањује могућност извршења, односно да је повољнији за клијенте.

(2) Када берзански посредник закључи један или више послова за заједнички рачун, обавезан је да пренесе права и обавезе из таквог посла/послова према сљедећим правилима:

а) ако је заједнички налог извршен по истој цијени, а количина хартија није довољна за извршење налога свих клијената, прво се у цијелости извршава појединачни налог који је први примљен,

б) ако је заједнички налог извршен по различитим цијенама, по најповољнијој цијени се у цјелини извршава налог који је први примљен.

(3) Изузетно од става 2. овог члана ако је заједнички налог дат за потребе управљања портфељом, распоред хартија од вриједности се врши пропорционално по јединственој просјечној цијени.

Члан 70.

Приликом извршења слободног налога, берзански посредник не може упарити супротан слободни налог другог клијента, као и налог за свој рачун, за рачун члана управе или за рачун лица запосленог код берзанског посредника.

Члан 71.

(1) Вриједност трансакције по налогу за куповину у сврху поклона не може бити већа од 1.000 КМ.

(2) Прије пријема налога за куповину у сврху поклона, берзански посредник обавезан је да од клијента узме својеручно потписану изјаву, која поред података о клијенту, садржи и податке о поклонопримцу, податке о хартијама од вриједности које се купују, новчани износ за куповину, као и изричиту изјаву поклонодавца да купује хартије од вриједности у сврху поклона и изричиту изјаву поклонопримца да прихвата поклон.

Члан 72.

(1) Преко рачуна за новчана средства клијента из члана 124. став 1. Закона, берзански посредник може извршавати искључиво послове за рачун клијента.

(2) Износ за продате хартије од вриједности, као и неискоришћени аванс, берзански посредник обавезан је да дозначи на клијентов банковни рачун сљедећи радни дан, рачунајући од:

а) пријема новчаних средстава из посла који је закључио за рачун клијента, уколико уговором о брокерском посредовању није другачије уговорено,

б) опозива налога по којем је клијент платио аванс, уколико уговором о брокерском посредовању није другачије уговорено.

VI - ИЗВЈЕШТАВАЊЕ КЛИЈЕНТА

1. Извјештавање клијента у вези са извршењем налога

Члан 73.

(1) Берзански посредник је дужан да, након извршења налога за рачун клијента, осим услуга управљања портфељом, на начин који је утврђен уговором:

а) клијенту одмах достави битне информације које се односе на извршење налога,

б) малом инвеститору пошаље обавјештење са обрачуном посла из члана 123. Закона, што је могуће прије, а најкасније првог радног дана по извршењу.

(2) Клијент се не може одрећи права да буде обавјештен о извршењу налога, али може наложити слање обавјештења другом лицу које он овласти.

Члан 74.

Обавјештење са обрачуном посла из члана 123. Закона обавезно садржи:

а) редни, односно евиденцијски број повезан са бројем налога на који се односи,

б) податке о берзанском посреднику,

в) податке о клијенту и податке о поклонопримцу, у случају из члана 71. овог правилника,

г) број рачуна клијента у Регистру, односно број рачуна поклонопримца у Регистру, у случају из члана 71. овог правилника,

д) ознаку хартије од вриједности,

ђ) датум и вријеме (сат, минут, секунда) извршења посла,

е) количину хартија од вриједности,

ж) цијену по којој је трансакција извршена,

з) врсту посла (куповина, продаја, пренос),

и) начин на који је налог извршен/услови извршења,

ј) начин испуњавања новчаних обавеза клијента у случају куповине хартија од вриједности,

к) обрачун аванса за куповину хартија од вриједности,

л) обрачун провизије,

љ) разлику обавеза или потраживање клијента по извршеној трансакцији,

м) мјесто извршења налога,

н) потпис одговорног лица - брокера запосленог код берзанског посредника.

2. Извјештавање клијента у вези са управљањем портфељом хартија од вриједности

Члан 75.

(1) Берзански посредник је дужан да клијентима који-ма пружа услугу управљања портфељом доставља периодичне извјештаје о активностима управљања њиховим портфељом.

(2) Малом клијенту се периодични извјештаји из става 1. овог члана достављају у материјалном облику, најмање једном мјесечно, осим када клијент одабере да информације о обављеним трансакцијама прима по извршењу сваке појединачне трансакције, у ком случају се периодичан извјештај мора достављати најмање једном квартално.

(3) Периодични извјештаји из овог члана састављају се према стању посљедњег дана периода на који се односе.

Члан 76.

(1) Периодични извјештај из члана 75. став 2. овог правилника, по правилу, садржи:

а) пословно име и сједиште берзанског посредника;

б) период на који се односи;

б) ознаку рачуна малог инвеститора;

в) извјештај о садржају и вредновању портфеља, укључујући појединости сваке хартије од вриједности која се држи за клијента (локална ознака, ISIN број и количина), њену тржишну вриједност или на други начин утврђену фер вриједност, новчано стање на почетку и крају извјештајног периода и принос портфеља током извјештајног периода;

г) укупан износ трошкова и накнада насталих током извјештајног периода, наводећи најмање укупне накнаде управљања и укупне трошкове везане за извршење и обавјештење да детаљнија спецификација може бити доступна на захтјев;

д) укупан износ дивиденди, камата и осталих потраживања наплаћених током извјештајног периода у вези са портфељом клијента;

ђ) податке о другим корпоративним радњама које дају права у вези са хартијама од вриједности које се држе у портфељу;

е) за сваку трансакцију извршену током периода, по правилу:

- 1) дан, вријеме и мјесто извршења посла,
- 2) ознаку хартије од вриједности,
- 3) количину хартије од вриједности,
- 4) појединачну и укупну цијену,
- 5) врсту посла (куповина, продаја, пренос),
- 6) врсту налога;

ж) износ ненаплаћених потраживања;

з) износ неизмирених обавеза клијента;

и) укупну вриједност портфеља, умањену за износ трошкова и накнада и неизмирених обавеза клијента из т. г) и з) овог члана;

ј) поређење приноса портфеља током периода на који се извјештај односи, са референтном вриједношћу приноса уговореног између берзанског посредника и клијента, уколико такав постоји.

(2) Периодични извјештај не мора да садржи информације из става 1. тачка е) овог члана уколико се клијент определио да податке о извршеним трансакцијама прима по извршењу сваке појединачне трансакције.

3. Извјештаји о хартијама од вриједности или средствима клијента

Члан 77.

(1) Берзански посредник је дужан да, најмање једном годишње, сваком појединачном клијенту за којег држи хартије од вриједности или новчана средства, у материјалном облику, односно на други уговорени начин, достави извјештај о тој имовини клијента.

(2) Берзански посредник нема обавезу достављања извјештаја из става 1. овог члана уколико се такав извјештај доставља као дио другог периодичног извјештаја.

Члан 78.

(1) Извјештај о имовини клијента садржи:

а) појединости о свим хартијама од вриједности или новчаним средствима које берзански посредник држи за клијента, на крају периода на који се извјештај односи,

б) начин коришћења, односно располагања хартијама од вриједности и новчаним средствима у току извјештајног периода,

в) користи, односно приносе на основу таквог коришћења, односно располагања.

(2) Информације из става 1. тачке а) овог члана морају се заснивати на датуму салдирања уз обавезу посебног навођења трансакција које на крају периода на који се извјештај односи још увијек нису салдиране.

(3) Уколико уговором са клијентом није другачије договорено, извјештајни период се односи на календарску годину.

VII - КЊИГА НАЛОГА И ДРУГЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ БЕРЗАНСКОГ ПОСРЕДНИКА

Члан 79.

(1) Књига налога из члана 120. Закона обавезно садржи сљедеће податке:

а) редни, односно евиденциони број налога,

б) име и презиме брокера који је примио/извршио налог,

в) податке о клијенту (за физичка лица: име, презиме, адреса, ЈМБ и број пасоша уколико је клијент страни држављанин; за правна лица: фирма, сједиште, адреса, матични број, име и презиме лица овлашћеног за заступање тог правног лица; име и презиме, адреса и ЈМБ поклонопримца, у случају из члана 71. овог правилника),

г) број рачуна клијента, односно број рачуна поклонопримца у Регистру, у случају из члана 71. овог правилника,

д) врста рачуна за који се тргује (клијент - ако се налог извршава за рачун клијента, дилер - ако се налог извршава за рачун берзанског посредника, запослени - ако се налог извршава за рачун лица запосленог код берзанског посредника, управа - ако се налог извршава за члана управе берзанског посредника, заједнички - ако је налог извршен трговањем за заједнички рачун, портфолио - ако се налог извршава за лице за које берзански посредник обавља послове управљања портфељом, кастоди - ако се налог извршава за клијента кастоди банке),

ђ) врста налога (с обзиром на посао: куповни, продајни, пренос, опозив; с обзиром на цијену: тржишни или лимитирани; с обзиром на рок важења налога: дневни, отворени, до наведеног датума; с обзиром на извршење/приказивање: заједнички, слободни, са скривеном количином, "све или ништа"),

е) врста и ознака хартије од вриједности,

ж) количина хартија од вриједности,

з) цијена хартије од вриједности,

и) податке о мјесту трговања (берза - ако се налог извршава на берзи; непосредно - ако се налог извршава изван организованог тржишта),

ј) датум, вријеме (сат, минут, секунда) и начин предаје налога (директно - ако је налог предат у сједишту берзанског посредника који извршава налоге; пословница - навести пословницу, ако је налог предат у пословници берзанског посредника која не извршава налоге или у пословници правног лица које у име и за рачун берзанског посредника прима налоге; број телефона - ако је налог предат путем телефона; писмо или факс - ако је налог предат путем поште или факса; електронска пошта - ако је налог предат у облику електронског записа),

к) датум и вријеме пријема налога у пословници берзанског посредника која извршава налог,

л) податке о измени налога (датум и вријеме, начин измене, те број новог налога),

љ) статус налога (отворен, дјелимично извршен, извршен, измијењен, истекао, опозван, одбијен),

м) датум и вријеме извршења посла,

н) прометована количина хартија од вриједности,

њ) цијена по којој је трансакција извршена.

Члан 80.

Евиденција клијентата код берзанског посредника садржи сљедеће податке:

а) шифру клијента,

б) име и презиме, адреса и ЈМБ ако је клијент физичко лице, односно име и презиме, адреса и ЈМБ поклонопримца, у случају из члана 71. овог правилника,

в) фирму, адресу, сједиште и матични број ако је клијент правно лице, те име и презиме и ЈМБ за лице овлашћено за заступање тог правног лица,

г) број рачуна клијента у Регистру, односно број рачуна поклонопримца у Регистру, у случају из члана 71. овог правилника,

д) врсту услуге коју берзански посредник пружа клијенту,

ђ) број уговора и датум потписивања уговора са клијентом,

е) датум престанка уговора са клијентом,

ж) датум уписа у регистар клијентата у складу са категоризацијом,

з) остале податке који су потребни за пословање са клијентом, а утврђени су правилима берзанског посредника.

Члан 81.

Документација о пословању са клијентом обухвата сљедеће документе:

а) уговор који је правни основ за пружање услуга клијенту, као и измјене и допуне уговора,

б) фото-копије докумената о идентитету клијента из члана 61. овог правилника,

в) остале документе који се односе на пословање са клијентом, који се не чувају као документи о појединачном послу, укључујући документе који се прибављају у складу са другим законским прописима.

Члан 82.

Документација о појединачном послу за рачун клијента којем берзански посредник пружа услуге брокерског посредовања обухвата следеће документе:

а) налог за куповину, односно продају хартија од вриједности, као и налог за измјене, односно опозив налога,

б) потврду о пријему налога из члана 65. овог правилника,

в) обавјештење о одбијању налога из члана 67. овог правилника,

г) уговор о куповини, односно продаји хартија које је берзански посредник уговорио за рачун клијента за извршење налога изван организованог тржишта,

д) обавјештење о извршеном послу из члана 74. овог правилника,

ђ) остале документе који се односе на посао за рачун клијента.

Члан 83.

Берзански посредник обавезан је да:

а) хронолошки води документацију о свим пословима са хартијама од вриједности, за сваког појединог клијента,

б) ажурно води књигу налога, пословне књиге, пословну и осталу документацију на начин који омогућава провјеру тока сваког појединачног посла, који је извршен за рачун клијента, односно за свој рачун,

в) води документацију и евиденцију и за послове извршене за свој рачун,

г) ажурно води евиденцију клијената на начин који омогућава поуздан, правовремен и прецизан преглед и/или извјештај о свим подацима за сваког појединачног клијента, о свим клијентима са свим траженим подацима, о свим пословима извршеним по појединим хартијама од вриједности, о свим извршеним, односно свим неизвршеним налозима клијента,

д) води књигу налога и евиденцију о пословима са хартијама од вриједности на начин који омогућава израду прегледа и/или извјештаја о свим пословима обављеним за рачун члана управе берзанског посредника, за рачун запосленог лица код берзанског посредника, односно за свој рачун.

Члан 84.

Информациони систем берзанског посредника мора бити организован на начин којим се обезбјеђује тачност и поузданост при прикупљању, уносу, обради, преносу и употреби података којима располаже берзански посредник, односно на такав начин којим се осигурава да:

а) се у базу података уносе само подаци који су одобрени на начин утврђен актима берзанског посредника,

б) у базу података морају бити унесени сви подаци чији је унос одобрен,

в) се врши редовна провјера тачности унесених података,

г) само овлашћена лица, о којима берзански посредник води посебну евиденцију, имају приступ базама података и могућност уноса, измјене и употребе података,

д) свако лице које има приступ радној станици мора да има корисничко име и шифру и доступност само функцијама које су неопходне за вршење посла тог лица, с тим да једно корисничко име и шифру може користити само једно лице,

ђ) изводи из базе података носе датум и вријеме састављања и овјеру овлашћеног лица.

Члан 85.

Берзански посредник обавезан је да обезбјеђује:

а) континуитет рада информационог система,

б) формирање истовремено дуплих података на серверима и обезбјеђењем резервног сервера,

в) резервни извор напајања електричном енергијом информационог система који омогућава завршетак рада свих почетих послова,

г) планове и поступке за функционисање информационог система и телекомуникација за случај ванредних околности, заштиту хардвера и софтвера од неовлашћеног приступа подацима, и то детаљним надзором (процедуре за регистровање, анализу и контролу сваке активности у систему), контролом приступа преко додјеле овлашћења и ауторизације корисника,

д) заштиту информационог система од пада хардверским рјешењима, поузданим системима за непрекидно напајање, резервним уређајима, везама и електричним напајањем локалне мреже,

ђ) поузданост информационог система прављењем сигурносних копија података, односно прописивањем система и процедура за прављење оваквих копија, као и да је чување оваквих информација и података обезбјеђено на другој локацији,

е) план опоравка података у случају хаварије, с тим да опоравак не смије трајати дужи од 72 сата, прописане процедуре за тај опоравак и за то адекватно оспособљено особље,

ж) контролу приступа просторијама и информационом систему, као што су: физичко обезбјеђење или аларм или видео-надзор,

з) адекватну обуку запослених о коришћењу тог система и процедурама прописаним за његову заштиту.

Члан 86.

(1) Берзански посредник обавезан је да чува књигу налога, пословне књиге, евиденције и документацију, који су одређени одредбама овог правилника, најмање пет година од истека пословне године на коју се та документација односи.

(2) Берзански посредник обавезан је да:

а) води и чува сву документацију и информације из става 1. овог члана, укључујући и оне у електронском облику, тако да је омогућена провјера тока појединог посла који је извршен, начина чувања евиденције и ажурирање информација,

б) обезбјеђује да се сачињавају најмање двије копије целокупне електронске документације на крају сваког радног дана, које се чувају на различитим локацијама које обезбјеђују поузданију заштиту од уништења услед ванредних ситуација.

VIII - СУКОБ ИНТЕРЕСА

1. Основне одредбе

Члан 87.

Берзански посредник је дужан да своје пословање организује тако да на најмању могућу мјеру сведе сукобе интереса чије постојање може штетити интересима клијента, а који се приликом пружања услуга могу јавити између:

а) интереса берзанског посредника или лица повезаних с берзанским посредником у смислу члана 102. став 1. Закона, с једне стране, и интереса клијента берзанског посредника, с друге стране,

б) интереса клијената берзанског посредника међусобно.

Члан 88.

Берзански посредник је дужан да приликом утврђивања сукоба интереса који могу штетити интересима клијената оцијени да ли берзански посредник или с њим повезана лица, услед пружања услуга или из других разлога:

а) могу да остваре финансијску добит или избјегну финансијски губитак на штету клијента,

б) имају интерес или корист од резултата услуге пружене клијенту или трансакције извршене за рачун клијента, а који се разликују од интереса клијента,

в) имају финансијски или неки други мотив који одговара интересима другог клијента или групе клијената на штету интереса клијента,

г) обављају исту дјелатност као и клијент.

2. Политика управљања сукобом интереса

Члан 89.

(1) Берзански посредник је дужан да сразмјерно природи, обиму и сложености послова које обавља донесе, примјењује и редовно ажурира ефикасну политику управљања сукобом интереса.

(2) Политика из става 1. овог члана садржи:

а) утврђене околности које представљају или могу довести до сукоба интереса на штету једног или више клијената, а у вези с појединачном услугом пруженом од стране или за берзанског посредника,

б) када је берзански посредник члан групе, све околности које су познате берзанском посреднику или су му морале бити познате, а које могу довести до сукоба интереса који произлази из структуре и пословних активности других чланова групе,

в) процедуре и мјере које је берзански посредник дужан да примјењује ради управљања сукобима интереса који могу бити на штету једног или више клијената.

Члан 90.

Процедуре и мјере за управљање сукобима интереса морају да:

а) спречавају или онемогућавају било ком лицу да непримјерено утиче на начин на који берзански посредник обавља послове с хартијама од вриједности,

б) елиминишу сваку непосредну повезаност између примања повезаних лица која су већим дијелом укључена у једну пословну активност и примања или добити које остварују друга повезана лица која су већим дијелом укључена у другу пословну активност, уколико до сукоба интереса може доћи у вези са тим активностима,

в) спречавају размјену информација између повезаних лица која су укључена у пословне активности берзанског посредника, уколико би размјена информација могла наштетити интересима једног или више клијената, односно обезбјеђују контролисану размјену тих информација ако се њихова размјена не може спријечити или избјећи,

г) спречавају истовремено или узастопно учествовање повезаних лица која су укључена у пословне активности берзанског посредника у различитим услугама, уколико би такво учествовање могло да има негативан утицај на управљање сукобом интереса, или обезбјеђују надзор над таквим учествовањем ако се оно не може спријечити или избјећи,

д) обезбјеђују одвојени надзор над повезаним лицима која су укључена у пословне активности берзанског посредника, а чија примарна функција укључује пословне активности за клијента или пружање услуга клијентима чији интереси могу доћи у сукоб или која на други начин заступају различите интересе који могу бити у сукобу, укључујући и интересе самог берзанског посредника.

Члан 91.

(1) Берзански посредник је дужан да, прије пружања услуге, клијента у писаном или електронском облику обавијести о могућим врстама и изворима сукоба интереса.

(2) Обавјештење из става 1. овог члана мора да садржи, узимајући у обзир разврставање клијената, довољно информација на основу којих ће клијент бити у могућности да донесе одлуке у вези с услугама у оквиру којих се појављује сукоб интереса.

3. Чување података о услугама у којима се јавља сукоб интереса

Члан 92.

Берзански посредник је дужан да чува и редовно ажурира информације о услугама које је обавио, а у којима се појавио сукоб интереса који може имати штетне последице за интересе једног или више клијената или се, у случају послова који су у току, може појавити.

IX - ПОСЛОВНА ТАЈНА

Члан 93.

(1) Чланови управе, надзорног одбора, брокери, инвестициони савјетници, инвестициони менаџери и остали запослени код берзанског посредника дужни су да чувају као пословну тајну:

а) податке о клијентима,

б) податке о стању и промету на рачунима својих клијента,

в) податке о пословима које обављају за клијенте,

г) друге податке и чињенице које сазнају у вези са обављањем послова са хартијама од вриједности за клијенте.

(2) Лица из става 1. овог члана не смију да користе, саопштавају ниги да омогућавају трећим лицима коришћење података и чињеница које се сматрају пословном тајном.

(3) Информације из става 1. овог члана могу се стављати на увид и саопштавати трећим лицима само:

а) уз писану сагласност клијента,

б) приликом надзора који врше Комисија, Регистар или берза,

в) на основу налога суда,

г) на основу налога органа који се бави спречавањем прања новца или финансирања тероризма,

д) на основу налога другог надлежног државног органа.

X - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 94.

Берзански посредници обавезни су да најкасније до 31. октобра 2012. године изврше усклађивање својих општих аката са одредбама овог правилника.

Члан 95.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о пословању берзанских посредника ("Службени гласник Републике Српске", бр. 26/07 и 29/09).

Члан 96.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана након објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Предсједница
Комисије за хартије
од вриједности РС,
Мира Поткоњак, с.р.

Број: 01-XI-1415/12
19. јуна 2012. године
Бања Лука

Образац ИСУП

(Упозорење берзанског посредника клијенту/потенцијалном клијенту о немогућности пружања услуга инвестиционог савјетовања или управљања портфељом)

1. Подаци о берзанском посреднику:

Назив и сједиште	
Адреса	
Име и презиме брокера	

2. Подаци о клијенту/потенцијалном клијенту које је берзански посредник прикупио:

Име и презиме/назив и сједиште	
--------------------------------	--

Адреса	
Идентификациони документ	
ЈМБ/МБ/други идентификациони број	
Инвестициони циљеви	
Знање и искуство на подручју инвестирања у одређене ХОВ или услуге	
Финансијска ситуација	

3. Упозорење берзанског посредника клијенту/потенцијалном клијенту у складу с чланом 134з. Закона о тржишту хартија од вриједности ("Службени гласник Републике Српске", бр. 92/06, 34/09 и 30/12):
 "Берзански посредник упозорава клијента/потенцијалног клијента да није прикупио довољно података о његовим инвестиционим циљевима, знању и искуству на подручју инвестирања у одређене ХОВ или услуге и финансијској ситуацији, те да из тих разлога није у могућности да клијенту/потенцијалном клијенту пружа услуге инвестиционог саветовања или управљања портфељом."

Мјесто и датум давања упозорења	Мјесто и датум пријема упозорења
Име, презиме и потпис брокера и печат берзанског посредника	Име, презиме и потпис клијента/потенцијалног клијента-физичког лица/назив и сједиште клијента/потенцијалног клијента-правног лица, те име, презиме и потпис овлашћеног лица и печат правног лица

Образац УНП

(Упозорење берзанског посредника клијенту/потенцијалном клијенту да хартије од вриједности или услуга нису подобни за клијента/потенцијалног клијента)

1. Подаци о берзанском посреднику:

Назив и сједиште	
Адреса	
Име и презиме брокера	

2. Подаци о клијенту/потенцијалном клијенту које је берзански посредник прикупио:

Име и презиме/назив и сједиште	
Адреса	
Идентификациони документ	
ЈМБ/МБ/други идентификациони број	
Инвестициони циљеви	
Знање и искуство на подручју инвестирања у одређене ХОВ или услуге	
Финансијска ситуација	

3. Упозорење берзанског посредника клијенту/потенцијалном клијенту у складу с чланом 134н. став 2. Закона о тржишту хартија од вриједности ("Службени гласник Републике Српске", бр. 92/06, 34/09 и 30/12):
 "Берзански посредник упозорава клијента/потенцијалног клијента да, на основу података које је од њега добио, сматра да хартије од вриједности или услуга нису подобни за клијента/потенцијалног клијента."

Мјесто и датум давања упозорења	Мјесто и датум пријема упозорења
Име, презиме и потпис брокера и печат берзанског посредника	Име, презиме и потпис клијента/потенцијалног клијента-физичког лица/назив и сједиште клијента/потенцијалног клијента-правног лица, те име, презиме и потпис овлашћеног лица и печат правног лица

Образац УНУО

(Упозорење берзанског посредника клијенту/потенцијалном клијенту да не може да утврди да ли су хартије од вриједности или услуга одговарајући за клијента/потенцијалног клијента)

1. Подаци о берзанском посреднику:

Назив и сједиште	
Адреса	
Име и презиме брокера	

2. Подаци о клијенту/потенцијалном клијенту које је берзански посредник прикупио:

Име и презиме/назив и сједиште	
Адреса	
Идентификациони документ	
ЈМБ/МБ/други идентификациони број	
Инвестициони циљеви	
Знање и искуство на подручју инвестирања у одређене ХОВ или услуге	
Финансијска ситуација	

3. Упозорење берзанског посредника клијенту/потенцијалном клијенту у складу с чланом 134н. став 4. Закона о тржишту хартија од вриједности ("Службени гласник Републике Српске", бр. 92/06, 34/09 и 30/12):

"Берзански посредник упозорава клијента/потенцијалног клијента да не може да утврди да ли су хартије од вриједности или услуга одговарајући за клијента/потенцијалног клијента, усљед одлуке клијента/потенцијалног клијента да не прижи информације или да не пружи довољно информација о свом знању и искуству у инвестиционој области која је од значаја за хартију од вриједности или услугу која се нуди или коју клијент/потенцијални клијент тражи."

Мјесто и датум давања упозорења	Мјесто и датум пријема упозорења
Име, презиме и потпис брокера и печат берзанског посредника	Име, презиме и потпис клијента/потенцијалног клијента-физичког лица/назив и сједиште клијента/потенцијалног клијента-правног лица, те име, презиме и потпис овлашћеног лица и печат правног лица